

RAPORT DE MONITORIZARE a implementării Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016

PILONUL IV: INTEGRITATEA ACTORILOR SECTORULUI JUSTIȚIEI

Perioada monitorizată: 1 iunie – 30 noiembrie 2016

Perioada de monitorizare: 1 ianuarie – 30 noiembrie 2016

Această publicație este realizată de Asociația Promo-LEX cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei și de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Opiniile exprimate în raportul Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Adresa de contact:

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 127, Chișinău, Republica Moldova

Tel./Fax: +373 /22 45 00 24

e-mail: info@promolex.md

www.promolex.md

Partenerii Proiectului:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

www.viitorul.org

Congresul autorităților locale și regionale din Moldova (CALM)

www.calm.md

CUPRINS:

Sumar executiv.....	3
I. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului IV.....	4
II. Acțiuni cu termen de realizare.....	4
II.1. Acțiuni cu termen de realizare.....	4
II.2. Acțiuni scadente.....	13
II.3. Acțiuni calificate ca irelevante sau desuete.....	16
III. Transparența acțiunilor strategice în media.....	18
IV. Concluzii.....	20
V. Recomandări.....	22
Abrevieri.....	24
Bibliografie.....	25

SUMAR EXECUTIV

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului "Evaluare de politici și monitorizare de rezultate în scopul apropierii efective a Republicii Moldova de standarde europene democratice", implementat de Asociația IDIS Viitorul, Asociația Promo-LEX și CALM, cu sprijinul financiar al Fundației Est-Europene.

Menționăm că în anul 2014, Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER) a realizat raportul de monitorizare a implementării Strategiei de Reformare în Sectorul Justiției în cadrul proiectului "Sporirea responsabilității Guvernului prin monitorizarea reformei în sectorul justiției", cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

Iar, în urma monitorizării din 2014, s-a constatat că din 45 de acțiuni, până în trimestrul I (anul 2014/31 martie 2014), 30 au fost realizate, iar altele 15 nerealizate. De asemenea, focalizarea atenției publice asupra reformării sistemului de justiție, în general, dar și asupra procesului de asigurare a integrității actorilor din sistemul de justiție, în special, a determinat revenirea asupra procesului de monitorizare a SRSJ, în special al pilonului IV.

Metodologia: Monitorizarea s-a axat pe observarea realizării acțiunilor pilonului IV din Planul de Acțiuni al Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției. Astfel, în acest sens au fost monitorizate paginile web ale instituțiilor implicate în SRSJ, ședințele grupului de lucru nr. IV, precum și informațiile apărute în mass-media, din punct de vedere al transparenței acțiunilor din cadrul Strategiei de Reformare.

Raportul de monitorizare cuprinde următoarele tipuri de acțiuni analizate:

- Acțiuni cu termen de realizare: ianuarie – mai 2016, iunie-noiembrie 2016
- Acțiuni scadente
- Acțiuni calificate ca irelevante sau desuete.

Conform raportului anual 2015, privind implementarea acțiunilor Pilonului IV, din totalul de 56 de acțiuni, în cadrul Pilonul IV, s-au înregistrat 26 de acțiuni realizate, 9 acțiuni restante, 3 acțiuni desuete și 18 acțiuni în termen de realizare (anul 2016).

Astfel, pe parcursul trimestrului II (iunie), trimestrului III (iulie-septembrie) și trimestrului IV (octombrie-noiembrie) al anului 2016, Grupul de Lucru pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul IV al Strategiei s-a întrunit în cadrul a patru ședințe: 30 iunie 2016, 7 septembrie 2016, 20 octombrie 2016 și 22 noiembrie 2016. Prima ședință de lucru a vizat monitorizarea modului de implementare a acțiunilor pentru care termenul de realizare este prevăzut de Planul de Acțiuni, în esență, acțiunile nr. 4.2.4., p.1, 4.3.2., p. 3 și 4.1.4., p.6., în cadrul ședinței din data de 7 septembrie 2016, a fost discutat raportul intermediar sectorial 2016 – pilonul IV, iar în cadrul ședinței nr. 3, din 20 octombrie 2016, au fost discutate acțiunile și modul de implementare al acțiunilor 4.2.5., p.2, 4.2.3., p. 3, 4.1.6., p.1, și 4.1.6., p. 2. În cadrul ultimei ședințe monitorizate, cea din 22 noiembrie 2016, grupul de lucru a discutat despre trecerea următoarelor acțiuni pentru perioada de raportare la cele scadente 4.1.5. p.5, 4.1.5., p.9, 4.2.5, p2, 4.1.6., p.1 și 4.2.4, p.3.

Astfel, din 18 acțiuni cu termen de realizare în 2016, 10 sunt cu termen mai mare de realizare, iar 8 acțiuni sunt cu caracter continuu. În același timp, în urma monitorizării acțiunilor implementate în cadrul pilonului IV, în perioada 1 iunie – 30 noiembrie 2016, s-a constatat că din 18 acțiuni cu termen de realizare în 2016, 13 acțiuni au fost calificate ca nerealizate, iar 5, ca acțiuni realizate. De asemenea, din 9 acțiuni scadente, o acțiune a fost calificată ca fiind realizată. În comparație cu perioada 1 ianuarie – 31 mai 2016, următoarele acțiuni și-au schimbat statutul: acțiunea 4.1.1., pct. 2 din nerealizată în realizată și acțiunea 4.1.6., pct. 1 din acțiune realizată în nerealizată.

I. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI IV

Capacitatea instituțională: Pe parcursul trimestrului II (iunie 2016), trimestrului III și trimestrul IV (octombrie-noiembrie) al anului 2016, Grupul de Lucru pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul IV al Strategiei s-a întrunit în cadrul a patru ședințe: 30 iunie 2016, 7 septembrie 2016, 20 octombrie 2016 și 22 noiembrie 2016. Prima ședință de lucru a vizat monitorizarea modului de implementare al acțiunilor pentru care termenul de realizare este prevăzut de Planul de Acțiuni, în esență, acțiunile nr. 4.2.4., p.1, 4.3.2., p. 3 și 4.1.4., p. 6., în cadrul ședinței din data de 7 septembrie 2016, a fost discutat raportul intermediar sectorial 2016 – pilonul IV, iar în cadrul ședinței nr. 3, din 20 octombrie 2016, au fost discutate acțiunile și modul de implementare al acțiunilor 4.2.5., p.2, 4.2.3., p. 3, 4.1.6., p.1, și 4.1.6., p. 2. În cadrul ultimei ședințe monitorizate, din 22 noiembrie 2016, grupul de lucru a discutat despre trecerea următoarelor acțiuni pentru perioada de raportare la cele scadente 4.1.5. p.5, 4.1.5., p.9, 4.2.5, p2, 4.1.6., p.1 și 4.2.4, p.3.

II.1. ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE (Trimestrul II (iunie 2016)/Trimestrul III, Trimestrul IV (octombrie, noiembrie 2016))

Acțiunea 4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor

Pct. 2 Creșterea graduală a salariilor actorilor din sectorul justiției

Termen de realizare: Trimestrul I, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): neprevăzut

Indicatori: Procentul de creștere a salariilor actorilor din sectorul justiției

Instituții responsabile: MJ, MMPSF

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

În luna iulie, a fost modificată Legea nr. 328¹ privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, modificări ce au intrat în vigoare pe data de 1 august 2016, odată cu intrarea în vigoare a noii Legi a Procuraturii.

Acțiunea 4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane în scopul combaterii actelor de corupție; crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru

Pct. 6 Monitorizarea implementării prevederilor privind testul de integritate

Termen de realizare: Trimestrul I, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Monitorizare desfășurată, Raport de monitorizare întocmit și difuzat

Instituții responsabile: MJ, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Pe data de 26 mai 2016, Legea cu privire la testarea integrității a fost votată în lectura a doua, cu 52 de voturi. În urma ședinței GL IV, s-a constatat că nu există o metodologie cu privire la monitorizarea prevederilor testului de integritate de Ministerul Justiției.

Legea integrității înregistrată cu nr. 267, în Parlament, pe data de 15.06.2016, a fost examinată și aprobată în lectură finală. Astfel, în iulie, în MO a fost publicată legea promulgată, Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, fiind abrogată Legea nr. 180/19.12.2011 cu privire la Comisia Națională de Integritate. De asemenea, a fost promulgată Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale. Cu toate acestea, pe site-ul Parlamentului (la data de 03.11.2016) apare ca fiind examinată doar în prima lectură, pe data de 28.07.2016.

¹ Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, nr. 328/23.12.2013

<http://lex.justice.md/md/351189/>

Menționăm că o parte dintre organizațiile neguvernamentale² au cerut amânarea adoptării proiectului de lege până la publicarea pachetului de legi cu privire la integritate, întrucât acest proiect de lege ar menționa reglementările deja existente, nefiind clar cum va contribui acesta la realizarea scopului stabilit. Iar, pe data de 23 septembrie, pe site-ul CNI/ANI a fost plasat un document³ ce conține aspectele de neconcordanță a pachetului de legi cu privire la integritate și propunerile de modificare, aceasta după ce Lega nr. 132, Legea nr. 133 și Legea nr. 134 au fost promulgate și au intrat în vigoare pe data de 1 august 2016.

De asemenea, în urma celei de a patra runde de Evaluare GRECO a fost adoptat Raportul de evaluare a RM cu privire la prevenirea corupției în rândul membrilor Parlamentului, judecătorilor și procurorilor, urmând ca raportul implementării recomandărilor GRECO de Republica Moldova să fie realizat până la 31.12.2018.

Acțiunea 4.1.5. Elaborarea și aplicarea unor instrumente eficiente de prevenire a imixtiunii în activitatea de desfășurare a justiției, precum și de prevenire a comportamentului corupțional al actorilor din sectorul justiției.

Pct. 5. Informarea societății despre implementarea noilor instrumente de prevenire a imixtiunii în activitatea de desfășurare a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional.

Termen de realizare: Trimestrul I, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul II – IV (lunile 5-12), 2016

Indicatori: Numărul comunicatelor de presă publicate

Instituții responsabile: CNA, MAI, CSM, PG

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

Deși acțiunea are un caracter continuu, trebuie să menționăm faptul că la nivel de plan de acțiuni nu există o strategie comună ce să vizeze toți actorii implicați în procesul de informare a societății cu privire la instrumentele de prevenire a imixtiunii în activitatea de desfășurare a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional. Astfel, fiecare instituție vizată realizează anumite activități de informare ce nu se referă neapărat la instrumentele de prevenire a comportamentului corupțional, astfel raportându-ne la indicatorul acțiunii, trebuie să menționăm faptul că în perioada 1 iunie – 30 noiembrie, CNA a publicat 4 comunicate de presă, PG⁴ – 10 comunicate de presă și CSM – 24 comunicate de presă. Ceilalți actori implicați au publicat de cele mai multe ori informații sub formă de știri despre rețineri din cauze de corupție, trafic de influență, etc.. Pe pagina web a CNA au fost publicate mai mult de zece știri despre reținerea actorilor din sectorul justiției (polițiști, procurori, angajați ai serviciului vamal, magistrați, executori judecătorești, ofițeri de investigație, etc.). PG a informat cetățenii prin intermediul a mai mult de 24 știri despre trimiterea în judecată atât a procurorilor, cât și a foștilor ofițeri CNA, avocaților, etc., dar și reținerea angajaților din serviciul vamal. De asemenea, PG a informat, în luna octombrie, prin comunicatele sale de presă despre lipsirea de imunitate a judecătorilor, dar și despre reținerea fostului prim-adjunct al Procurorului General pentru depășirea atribuțiilor de serviciu. În cazul CNI/ANI, care nu este actorul responsabil de această acțiune, pe pagina web, neactualizată cu mici excepții din 18 august 2016, au fost publicate 7 știri cu privire la inițierea unor verificări în cazul unor judecători și ofițeri de poliție, înregistrarea conflictelor de interese, precum și despre constatarea încălcărilor legislației privind integritatea.

Pe pagina web a MAI au fost publicate 40 știri cu privire la rețineri pentru acte de corupere pasivă și activă a actorilor din sistemul judecătoresc, dar și a funcționarilor publici (polițiști, angajați ai INP,

² Apelul Societății Civile prin care se solicită Parlamentului amânarea adoptării proiectului de lege a integrității (proiect nr. 267) <http://www.transparency.md/en/news/27-declarations/299-societatea-civila-solicita-parlamentului-amanarea-adoptarii-proiectului-de-lege-a-integritatii-proiect-nr-267>, accesat pe data de 30 iunie 2016, ora 11:23

³ Anunțul făcut de ANI privind propunerea unor modificări și completări la pachetul de legi aprobat pe 17.06.2016 <http://cni.md/?p=4512>, accesat pe data de 20 iunie 2016, ora 12:34

⁴ Site-ul Procuraturii Generale se află în lucru, iată de ce nu sunt publicate informații la zi

ofițeri de urmărire penală, etc.). În cazul CSM, trebuie să menționăm că pe pagina web a instituției au fost publicate informații cu privire la faptul că a fost organizată o vizită de către echipa Băncii Mondiale din sectorul justiției la CSM în vederea realizării unei evaluări a infrastructurii fizice și costurile reprezentative pentru o unitate, precum și hotărârile ce au vizat verificarea unor judecători.

Trebuie să menționăm faptul că aceste știri nu informează societatea despre implementarea noilor instrumente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înlăptuire a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional, ci sunt mai curând știri generale care contribuie la îmbunătățirea procesului de comunicare.

Pct. 9. Instruirea și aplicarea mecanismului de testare cu aparatul poligraf.

Termen de realizare: Trimestrul III 2014 – Trimestrul IV 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul IV (luna a 12-a), 2016

Indicatori: Numărul de testări efectuate

Instituții responsabile: CSM, PG, CNA, MAI, SV

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În cadrul ședinței GL IV, din 30 iunie 2016, pentru această acțiune au fost stabilite următoarele subacțiuni pentru CSM: a) publicarea anunțului privind intenția de achiziționare a aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat, b) identificarea operatorului economic ce dispune de echipament necesar și c) procurarea echipamentului. Subacțiunea "a" are ca indicator de realizare, anunțul publicat (luna a 10-a), subacțiunea "b" – agent economic identificat (luna a 11-a) și subacțiunea "c" – echipament procurat (luna a 12-a).

De asemenea, pe 30 iunie 2016, s-a decis ca în luna decembrie a anului 2016, CSM să elaboreze regulamentul de reglementare a mecanismului de testare cu aparatul poligraf. Trebuie să menționăm că focalizarea pe instruirea și aplicarea mecanismului de testare cu aparatul poligraf de CSM nu a fost una justificată, atât timp cât încă din 2015 CSM i-au fost alocate resurse financiare pentru achiziționarea apartului neachiziționat în final. Mai mult decât atât, în cadrul ședinței GL IV, din 7 septembrie 2016, s-a decis ca acțiunea 4.1.5, pct. 7 (*Achiziționarea aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat*) să fie calificată ca realizată, chiar dacă CSM a solicitat suport în realizarea testărilor din partea CNA.

Pe paginile web ale actorilor care au dreptul să aplice testarea cu aparatul poligraf nu apar informații cu privire la numărul testărilor realizate în perioada 1 iunie – 30 noiembrie.

Acțiunea 4.1.6. Îmbunătățirea capacităților unităților responsabile de asigurarea securității interne

Pct. 1 Modificarea cadrului normativ în vederea instituționalizării și organizării activității unităților responsabile de asigurarea securității interne

Termen de realizare: Trimestrul I 2013 – Trimestrul IV 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 1-11), 2016

Indicatori inițiali: proiecte de acte normative elaborate și remise spre examinare Guvernului

Subacțiuni 2016: Elaborarea și consultarea proiectului de act normativ cu autoritățile interesate și societatea civilă, Expertiza anticorupție și remiterea Guvernului pentru examinare și aprobare

Instituții responsabile: MJ, PG, MAI, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

Pentru prima subacțiune, GL a stabilit pentru realizare o perioadă de 8 luni, din ianuarie până în luna august, în proces urmând a fi implicate următoarele instituții: MJ, PG, MAI și CNA. În același timp, în vederea realizării subacțiunii II, s-a decis ca instituția responsabilă să fie MJ, iar pentru realizarea acesteia fiind stabilită o perioadă de trei luni (septembrie – noiembrie).

Conform reprezentantului MJ, în cadrul ședinței GL IV din 20 octombrie 2016, Ministerul Apărării are un regulament intern, dar care nu este făcut public, în cazul DIP, aceasta a fost aprobat încă în 2011, dar de atunci regulamentul nu a fost modificat, iar în ceea ce privește MAI, reprezentantul acestei instituții ar urma să facă o notă informativă cu privire la acest aspect pentru raportul anual final (pilonul IV), către MJ.

Pct. 2 Instruirea membrilor unităților responsabile de asigurare a securității interne

Termen de realizare: Trimestrul I, 2014 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul II – IV (lunile 5-7, 9-10), 2016

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Subacțiuni 2016: *Instituirea Inspecției procurorilor, Instruirea inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor (PG)*

Instituții responsabile: PG, CNA, MAI, MJ

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În cadrul ședinței de lucru din 30 iunie 2016, s-a decis ca în perioada mai – iulie să fie realizată subacțiunea privind instruirea Inspecției procurorilor, iar în perioada septembrie – octombrie să fie realizată subacțiunea instruirea inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor.

De asemenea, în cadrul ședinței, reprezentantul Procuraturii a informat despre faptul că pe 31 octombrie a fost organizat un seminar de instruire pentru inspectorii procurori, membri ai Consiliului Procurorilor, despre care nu a fost scris nimic pe site-ul instituției.

În cazul MAI, în perioada 24-25 noiembrie 2016⁵, a avut loc cel de al cincilea stagiul de pregătire privind etica și integritatea organizațională, organizat de SPIA al MAI, în cadrul căruia au participat 25 de angajați.

În cazul celorlalți actori, pe perioada monitorizării nu au fost identificate informații cu privire la acest aspect.

Acțiunea 4.2.2. Instruirea periodică a actorilor din sectorul justiției în domeniul eticii profesionale

Pct. 2 Organizarea și desfășurarea cursurilor în domeniul eticii profesionale pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul II – IV (lunile 4-12), 2016

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Subacțiuni 2016: Identificarea formatorilor și elaborarea agendei, coordonarea delegării participanților și organizarea cursurilor, desfășurarea cursurilor

Instituții responsabile: Institutul Național al Justiției, Academia "Ștefan cel Mare", uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: *realizată în perioada de monitorizare*

Pentru subacțiunile din 2016, stabilite pentru INJ de GL IV, s-a stabilit perioada de realizare aprilie – decembrie 2016. Astfel, pentru prima subacțiune s-a stabilit perioada mai-august, pentru cea de a doua perioada august - octombrie, iar pentru cea de a treia, perioada noiembrie – decembrie.

Cu toate acestea, pe pagina web a INJ nu au fost identificate informații privind cursurile realizate în domeniul eticii profesionale a reprezentanților sectorului justiției. În cazul Academiei "Ștefan cel Mare", pe pagina web a acestei instituții au fost plasate informații cu privire la absolvirea a două cursuri de formare profesională inițială de către 51 de subofițeri și 72 de ofițeri din cadrul Inspectoratului General de Poliție (IGP).

⁵ Știrea cu privire la continuarea stagiilor de pregătire din cadrul proiectului pilot "etică și integritate organizațională în cadrul MAI" <http://mai.gov.md/ro/content/continuarea-stagiilor-de-pregatire-din-cadrul-proiectului-pilot-etica-si-integritate>, accesat pe data de 26 noiembrie 2016, ora 15:20

În același timp, în urma monitorizării altor instituții implicate în implementarea SRSJ, pilonul IV, s-a constatat că CNA a organizat o lecție publică cu genericul "Eficientizarea măsurilor de prevenire a corupției la nivel regional. Experiența Republicii Moldova, României și Ucrainei" (7 octombrie 2016), precum și un curs despre integritate cu o durată de 3 săptămâni (9-30 octombrie) pentru aproximativ 200 de angajați ai birourilor vamale din Briceni și Bălți.

În cazul MAI, numărul cursurilor organizate a fost mai mare (4), iar acestea au vizat etica și integritatea organizațională, precum și 4 ateliere de lucru, în cadrul cărora au participat angajații SPIA și cei ai MAI. În luna iunie, în perioada 6-7 iulie, SPIA a organizat un atelier de lucru cu tema "Managementul etic din perspectiva integrității profesionale", în cadrul căruia au participat 24 de manageri din cadrul autorităților administrative și instituțiilor din subordinea MAI. Pe 8 iunie 2016, a avut loc seminarul de instruire "Etica și integritatea organizațională în cadrul MAI" pentru angajații Inspectoratului Național de Patrulare al IGP al MAI, urmat în perioada 9-10 iunie de stagiul de pregătire privind etica și integritatea organizațională pentru angajații din subdiviziunile MAI. În aceeași lună, în perioada 20-23 iunie, 5 angajați ai MAI au participat la atelierul de lucru privind etica și anticorupția în cadrul afacerilor interne, ce a avut loc în Germania.

În perioada 8-9 septembrie a fost organizat un complex de seminare privind etica și integritatea organizațională, în cadrul căruia au participat 240 de angajați ai subdiviziunilor MAI din mun. Chișinău și regiunea Nord. În perioada 22-23 septembrie 2016, SPIA și MAI au organizat ședințe de instruire și informare a angajaților subdiviziunilor MAI din regiunea Sud. În perioada 6-7 octombrie 2016, SPIA și MAI au organizat atelierul de lucru cu tema "Elemente de management etic în procesul integrității profesionale", în cadrul căruia au participat 25 de manageri din cadrul autorităților administrative și instituțiilor din subordinea MAI.

Iar în perioada 29-30 noiembrie, în cadrul Inspectoratului General al Poliției al MAI a fost organizat un atelier de lucru privind integritatea polițienească.

Acțiunea 4.2.3. Îmbunătățirea mecanismelor de respectare a eticii profesionale și sporirea capacităților organelor responsabile de etica profesională

Pct. 2. Organizarea și desfășurarea cursurilor de instruire a membrilor organelor abilitate cu investigarea abaterilor de la etica profesională

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul III – IV (lunile 9-12), 2016

Subacțiuni 2016: Identificarea formatorilor și elaborarea agendei, coordonarea delegării participanților și organizarea cursurilor, desfășurarea cursurilor

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de membri instruiți

Instituții responsabile: Institutul Național al Justiției, Academia "Ștefan cel Mare", uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

GL IV a decis ca pentru subacțiunile din 2016, stabilite pentru INJ să fie realizate în perioada septembrie – decembrie 2016. Astfel, pentru prima subacțiune s-a stabilit luna septembrie, pentru cea de a doua perioada octombrie-noiembrie, iar pentru cea de a treia, perioada noiembrie – decembrie.

În perioada monitorizată nu au fost identificate informații cu privire la organizarea cursurilor de instruire ai membrilor organelor abilitate cu investigarea abaterilor de la etica profesională. Trebuie însă, să menționăm faptul că în luna iunie și iulie 2016, CSM a informat pe pagina web oficială despre concursurile privind selectarea candidaților la funcția de membru supleant în colegiul disciplinar al judecătorilor.

Pct. 3 Monitorizarea noilor mecanisme de investigare a abaterilor de la etica profesională

Termen de realizare: Trimestrul I, 2014 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Monitorizarea desfășurată, raport de monitorizare întocmit și difuzat, Numărul de proceduri disciplinare inițiate și rezultatele acestora.

Subacțiuni 2016: Desfășurarea monitorizării, Întocmirea raportului de monitorizare și difuzarea acesteia (MJ)

Instituții responsabile: CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

Conform planului de acțiuni pentru anul 2016, monitorizarea trebuie să fie desfășurată în perioada ianuarie – septembrie, iar pentru perioada octombrie – decembrie, a fost prevăzută realizarea raportului de monitorizare.

În perioada monitorizată, CSP a publicat 12 hotărâri cu privire la abaterile disciplinare ale procurorilor, astfel din cele 12 hotărâri, 3 au constatat nevinovăția, 2 au vizat aplicarea unei muștrări, 2 au vizat aplicarea unui avertisment, alte 2 au vizat concedierea pentru corupere, respectiv suspendare pentru folosirea statutului cu cauzarea de daune intereselor și persoanelor publice fizice și juridice, iar alte 3 hotărâri au constatat vinovăția procurorilor pentru tergiversarea urmării penale și pentru sustragerea legitimației de serviciu.

În cazul MAI, în proces de modificare după prima lectură, se află proiectul legii cu privire la Statutul unic al angajaților din MAI.

În perioada monitorizată nu a fost făcut public nici un raport cu privire la monitorizarea mecanismelor a abaterilor de la etica profesională.

Acțiunea 4.2.4. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a actorilor din sectorul justiției

Pct. 1 Elaborarea conceptelor de promovare a eticii profesionale și de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a reprezentanților sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 3-11), 2016

Indicatori: Concepte elaborate

Subacțiuni 2016: Întrunirea în ședințe de lucru a grupului de lucru creat prin HCSM nr. 725/28 din 06.10.2015, Concepte elaborate și aprobate (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În cadrul ședinței de lucru a GL IV, reprezentantul CNA a menționat faptul că pe data de 30 iunie 2016, CNA avea realizat 50% din Ghidul de denunțare, ce urma a fi definitivat în următoarea perioadă.

De asemenea, în cadrul ședinței, s-a constatat că indicatorul "concepte realizate" nu este înțeles de către toții actorii implicați, mai mult decât atât, o parte dintre reprezentanți au afirmat că acest lucru ar fi trebuit să fie realizat de CSM, iar CNA s-a ocupat doar de campanii de sensibilizare. Astfel spus, această acțiune este realizată independent de fiecare instituție, fără existența unui plan comun de comunicare și sensibilizare.

Trebuie să menționăm faptul că, CNA este singura instituție care pe parcursul perioadei monitorizate a realizat diverse activități cu scopul de a atrage atenția publicului, în special al tinerilor, asupra corupției și efectele acesteia. Astfel, în perioada 8-10 iulie, CNA a fost partenerul evenimentului HACK.CORRUPTION în cadrul căruia 11 echipe au lucrat la conceptul și dezvoltarea soluțiilor inovative de implicare civică a cetățenilor în raportarea corupției și încurajarea autorităților să combată acest fenomen.

Pct. 2 Publicarea de broșuri cu privire la etica profesională a reprezentanților sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de broșuri publicate, Numărul de broșuri distribuite

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

Conform raportului anual din 2015, acțiunea 4.2.4., pct. 2 a fost calificată ca fiind "realizată parțial". Deși, această acțiune este una dintre acțiunile cu termen de realizare mai mare, cu toate acestea nu a existat o strategie comună a actorilor cu privire la realizarea unor broșuri cu privire la etica profesională a reprezentanților sectorului justiției. Astfel, pe parcursul monitorizării nu au fost identificate materiale cu acest scop, elaborate și postate/distribuite de către CSM, CSP, MAI și CNA.

Pct. 3. Realizarea spoturilor publicitare cu privire la activitatea instituțiilor din sectorul justiției și publicarea acestora pe Internet

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Numărul de spoturi publicitare realizate și publicate, numărul de accesări ale spoturilor publicitare

Instituții responsabile: CSM, CSJ, CSP, MAI, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În cadrul raportului intermediar 2016, este menționat faptul că acțiunea este realizată pe perioada de raportare, chiar dacă în raport apar doar datele prezentate de MAI, care vizează doar numărul publicațiilor online. În perioada monitorizată, s-a constatat însă, că CNA a lansat un spot video "Când oferi mită, comiți o infracțiune!" (11.07.2016), care pe data de 31 octombrie, pe pagina oficială a CNA avea 1357 de vizualizări (pagina web veche).

În cadrul ședinței de lucru din 22 noiembrie 2016, reprezentantul CSM a informat despre faptul că instituția a lansat un spot video cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești, difuzat la posturile TV (Moldova 1), dar care nu a putut fi găsit pe pagina oficială a CSM, pe rețelele de socializare sau pe canalul youtube.

Acțiunea 4.2.5. Implicarea societății în procesul de supraveghere privind respectarea eticii profesionale de către actorii din sectorul justiției

Pct. 2 Încurajarea societății civile de a monitoriza activitatea reprezentanților sectorului justiției: participarea societății civile la procesul de monitorizare

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Numărul acordurilor de colaborare semnate, Monitorizare desfășurată, Rapoarte de monitorizare întocmite și difuzate

Subacțiuni 2016: Încheierea acordurilor de colaborare și încurajare a monitorizării independente, inclusiv în afara acordurilor de colaborare, Desfășurarea monitorizării, Întocmirea și difuzarea rapoartelor de monitorizare, Evaluarea implementării acțiunii (MJ)

Instituții responsabile: MJ, CSM, CSP, MAI, CNA, CNI

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

Printre indicatorii menționați, GL IV a stabilit un nou indicator "evaluare monitorizată" pentru cea de a patra subacțiune.

În iulie, 25.07.2016, CSM a lansat "Ghidul de bune practici dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova și mass-media", aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii pe 26 iulie și anunțat printr-un comunicat de presă⁶, dar care nu poate fi găsit încă pe pagina oficială a CSM. Pe 22 august 2016, INJ a

⁶ Anunțul făcut de oficiul de presă al CSM cu privire la organizarea unei conferințe de presă privind prezentarea oficială a "Ghidului de bune practici dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova și mass-media" <http://csm.md/noutati/2283-anunt-briefing-de-presa.html>, accesat pe data de 26 iulie 2016, ora: 10:12

semnat un acord de colaborare cu Asociația Amnesty International Moldova în vederea promovării și respectării dreptului omului, implementarea acestora în domeniul legislativ și în domeniul instruirii profesionale.

În noiembrie (24 noiembrie 2016) CSM a organizat o masă rotundă privind „Campaniile de informare în interes public – importanța și realizarea parteneriatelor dintre sistemul judecătoresc în societatea civilă”, în parteneriat cu ATRECO.

Acțiunea 4.3.1. Desfășurarea instruirilor periodice privind combaterea corupției pentru actorii din sectorul justiției

Pct.2 Organizarea și desfășurarea cursurilor de instruire în domeniul combaterii corupției pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I – IV (lunile 3-4, 6-12), 2016

Indicatori: Numărul de cursuri, Numărul de persoane instruite

Instituții responsabile: Institutul Național de Justiție, Academia „Ștefan cel Mare”

Tipul acțiunii: acțiune cu caracter continuu

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

În vederea asigurării continuității acestei activități și acordării suportului metodologic entităților publice, CNA și PNUD Moldova au organizat în perioada 19 mai – 2 iunie 2016 un ciclu de instruire pentru agenții publici din cadrul ministerelor și altor autorități publice centrale cu genericul „Managementul riscurilor de corupție aferente procesului de achiziții publice”. În ceea ce privește procesul de dezvoltare și consolidare a capacităților angajaților CNA privind prevenirea și combaterea corupției, angajații instituției au participat la Atelierul de Lucru în domeniul „Testării Integrității”, organizat de Consiliul Europei, or. Tbilisi, Georgia, 23-24 iunie 2016 și în cadrul celei de a II-a Întruniri a Comitetului de Coordonare, din cadrul Proiectului „Lupta împotriva corupției și promovarea bunei guvernări/Lupta împotriva spălării banilor”, Consiliul Europei pentru țările Parteneriatului Estic, 24 iunie 2016, or. Tbilisi, Georgia. De asemenea, reprezentanții CNA au participat la cea de-a 7-a Sesiune a Grupului pentru Evaluarea Implementării (Implementation Review Group) Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (UNCAC), or. Viena, Austria, 20 – 24 iunie 2016.

În vederea atingerii scopului sus menționat, angajații CNA au participat la vizita de studiu privind activitatea analitică în cadrul Serviciului Special de Investigație din Lituania, Serviciului de Investigare a Crimelor Financiare și Procuraturii Lituaniei, or. Vilnius, 6 – 10 iunie 2016.

Alte informații cu privire la organizarea și desfășurarea cursurilor de instruire în domeniul combaterii corupției de INJ și Academia „Ștefan ce Mare” nu am identificat în perioada monitorizată.

Acțiunea 4.3.2. Elaborarea și aplicarea unor măsuri de încurajare a actorilor din sectorul justiției în scopul promovării unui comportament integru și dezvoltării unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției

Pct. 3 Elaborarea și aplicarea unui mecanism de încurajare a testării benevole cu aparatul poligraf și mediatizarea utilizării acestuia.

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul IV (lunile 10-12), 2016

Indicatori: Mecanism elaborat și aplicat, Numărul de comunicare de presă difuzate și publicate pe Internet

Subacțiuni 2016: Întrunirea în ședință preliminară de lucru a reprezentanților instituțiilor vizate, pentru identificarea principiilor și mecanismelor de încurajare a testării benevole cu aparatul poligraf și mediatizarea utilizării acestuia, Elaborarea și aplicarea mecanismului de încurajare a testării benevole cu aparatul și mediatizarea utilizării acestuia (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

În cadrul ședinței de lucru a GL IV s-a menționat faptul că există o migrare a poligrafologilor, iar la data de 30 iunie 2016 existau doar 2 poligrafologi (1 – MAI, 1 – CNA). Mai mult, dintre instituțiile responsabile de testare, CSM și CSP nu o realizează, întrucât această responsabilitate, precum și deținerea resurselor și instrumentelor necesare aparțin SIS și CNA.

Reprezentantul CNA a afirmat faptul că instituția pe care o reprezintă nu are un plan cu privire la încurajarea testării benevole la poligraf, în timp ce numărul poligrafologilor este în scădere, iar cei rămași (2 poligrafologi) nu reușesc să facă față programului care presupune 2-3 ore/ședință, altfel spus cel mult 5 persoane/zi. Până la data de 30 iunie 2016, conform reprezentantului CNA, au existat 10 solicitări, dar care nu au reușit să fie testați.

Acțiunea 4.3.3. Fortificarea sistemului avertizorilor de integritate (din interiorul și exteriorul sectorului)

Pct. 3 Organizarea și desfășurarea cursurilor cu privire la instituția avertizorilor de integritate pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul IV (lunile 10-12), 2016

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Instituții responsabile: CSM, CSP, PG, CNA

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În perioada monitorizată nu au fost identificate informații cu privire la organizarea cursurilor pentru avertizorii de integritate. Trebuie să menționăm însă că, în cadrul Mesei Rotunde organizate pe data de 27 noiembrie de CNA, privind avertizorii de integritate și protecția lor, s-a menționat faptul că CNA lucrează împreună cu un expert internațional asupra unui proiect de lege cu privire la protecția avertizorilor de integritate.

Acțiunea 4.3.4. Publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție

Pct. 2 Actualizarea și optimizarea structurii și conținutului paginilor web ale instanțelor judecătorești în vederea publicării hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I-IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Numărul paginilor web actualizate și optimizate, Numărul hotărârilor judecătorești publicate

Instituții responsabile: CSM, MJ

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *realizată în perioada de monitorizare*

Deși, instanțele de judecată plasează pe paginile web toate hotărârile, trebuie să menționăm faptul că identificarea hotărârilor ce vizează un actor din sistemul judiciar este dificilă, chiar dacă în perioada monitorizată Procuratura Generală a informat despre mai multe trimiteri în judecată a diversilor actori din sistemul justiției, precum fostul prim-adjunct al Procurorului General, polițist de patrulare, judecător, angajați ai serviciului vamal etc., pentru abuz în serviciu, acte de corupție, primire de mită, etc.

Pct. 3 Mediatizarea hotărârilor judecătorești definitive privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I-IV (lunile 1-12), 2016

Indicatori: Numărul de comunicate de presă difuzate și publicate pe Internet

Instituții responsabile: CSM, MJ, instanțele judecătorești, PG

Tipul acțiunii: acțiune cu termen mai mare de realizare

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În urma monitorizării, s-a constatat că pe site-ul CSM au fost publicate 10 hotărâri, dintre care 3 au vizat deschiderea urmăririi penale (nr. 671/28 din 11 octombrie 2016, 670/28 din 11 octombrie 2016, 622/26 din 28 octombrie 2016) și 7 hotărâri ce au vizat confirmarea compatibilității cu funcția de judecător (nr. 663/27 din 4 octombrie 2016, 648/26 din 29 septembrie 2016, nr. 620/25 din 20 septembrie 2016, nr. 582/23 din 6 septembrie 2016, nr. 510/21 din 19 iulie 2016, nr. 451/19 din 21 iunie 2016, nr. 425/18 din 7 iunie 2016).

În ceea ce privește instanțele judecătorești, procesul de identificare a hotărârilor este unul dificil, fiind nevoie de crearea unui compartiment separat pentru acest tip de hotărâri.

II.2. ACȚIUNI SCADENTE

Acțiunile din cadrul acestui subcapitol sunt acțiunile scadente, care în raportul anual din 2015 au fost calificate ca fiind parțial realizate și care au avut termenul limită de realizate anul 2013 sau 2014.

Acțiunea 4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor

Pct. 1 Modificarea cadrului normativ în vederea simplificării modului de calculare a salariului și reevaluării garanțiilor sociale ale actorilor din sectorul justiției

Termen de realizare: Trimestrul IV, 2011 – Trimestrul IV, 2012

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): neprevăzut

Indicatori: Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și remis spre examinare Guvernului

Instituții responsabile: MJ, MF, MMPSP

Calificativ: *realizată în perioada monitorizată*

Conform raportului anual din 2015, acțiunea 4.1.1., pct. 1 a fost calificat ca fiind "parțial realizată", iar conform celui intermediar din 2016, aceasta a fost calificată ca realizată, întrucât pe 1 august 2016 a intrat în vigoare noua lege a Procuraturii, salariile procurorilor fiind majorate.

Acțiunea 4.1.3. Revizuirea cadrului legislativ în vederea descurajării actelor de corupție și sancționării mai severe a infracțiunilor legate de corupție din sectorul justiției; sporirea eficacității constrângerii judiciare

Pct. 6 Elaborarea de ghiduri metodologice privind aplicarea legislației în cazurile de corupție

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2014

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul III- IV (lunile 9-10), 2016

Indicatori: Ghiduri elaborate, publicate și distribuite

Subacțiuni 2016: Elaborarea și aprobarea ordinului interdepartamental cu privire la modalitatea de denunțare a cazurilor de corupție, Publicarea ghidului cu privire la modalitatea de denunțare a coruperii active de către actorii din sectorul judiciar.

Instituții responsabile: CNA, CSJ, PG

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

În prima jumătate a anului, conform raportului intermediar, CNA a elaborat Ghidul metodologic "Investirea cauzelor de corupție" în cadrul proiectului "Consolidarea supremației legii și protecției a drepturilor omului în Moldova", acesta urmează ca în a doua parte a anului 2016 să fie ajustat în conformitate cu noua Lege a Procuraturii și să fie lansat public în versiune finală.

Acțiunea 4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane în scopul combaterii actelor de corupție; crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru

Pct. 2 Consolidarea capacităților de asigurare a comportamentului anticorupției prin elaborarea unor recomandări metodologice

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2013

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul III – IV (lunile 8-10), 2016

Indicatori: Recomandări elaborate și aprobate

Subacțiuni 2016: Constituirea unui grup de lucru pentru elaborarea recomandărilor metodologice, Elaborarea recomandărilor, Aprobarea recomandărilor (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA, organele de administrare ale profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

În raportul anual din 2015, acțiunea a fost calificată ca fiind parțial realizată. În 2016, pe 6 iulie 2016, a fost publicat raportul GRECO⁷ cu privire la aplicarea politicilor anticorupție, astfel Republica Moldova fiind invitată să îmbunătățească și să asigure punerea în aplicare a legislației anticorupție, în special privind următoarele puncte: aplicarea neuniformă ale legilor și politicilor anticorupție, lipsa unor capacități suficiente ale principalelor instituții responsabile de combaterea a corupției, etc. Iar, pe 27 septembrie 2016, CNA a făcut public un studiu privind deficitul de locuri vacante în sistemul notarial, care după părerea autorilor studiului este creat pentru a limita accesul la profesie, sporind riscul coruptibilității⁸. Acest studiu prezintă însă, doar câteva concluzii, nu și recomandări ce ar putea determina consolidarea capacităților comportamentului anticorupției.

În același timp, societatea civilă a evidențiat și a adus în discuție publică principalele priorități strategice în domeniul anticorupției, prin atelierul de lucru "Consolidarea Societății Civile în lupta cu corupția: Priorități Strategice în domeniul Anticorupției", organizat de Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), în perioada 10-11 octombrie 2016.

Pct. 4 Perfecționarea cadrului legislativ în vederea precizării marjei de discreție a reprezentanților sectorului justiției și elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ relevant

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2013

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): neprevăzut

Indicatori: Grupul de lucru creat, Proiecte de acte normative elaborate și remise spre examinare Guvernului

Instituții responsabile: MJ, CSJ, PG, MAI, CNA, CSM, CSP, organele de administrare ale profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

Conform raportului anual din 2015, acțiunea 4.1.4., pct. 4 a fost calificat ca fiind " parțial realizată". În 2016, MJ a promovat un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ce a fost adoptat de Parlament cu nr. 122, pe data de 3 iunie 2016. În același timp, grupurile create de CSM în 2015, în cadrul programului ARTECO, prin consultări publice, au elaborat mai multe proiecte de modificare și completare a actelor legislative, urmând ca acestea să fie remise MJ în vederea demarării procedurii de aprobare a modificărilor.

Acțiunea 4.1.5. Elaborarea și aplicarea unor instrumente eficiente de prevenire a imixtiunii în activitatea de îndeplinire a justiției, precum și de prevenire a comportamentului corupțional al actorilor din sectorul justiției

Pct. 7 Achiziționarea aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat

Termen de realizare: Trimestrul I- IV, 2013

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul IV (lunile 10-12), 2016

Indicatori: Echipament procurat

⁷ Comunicat de presă a Procuraturii Generale cu privire la aprobarea raportului de evaluare a Republicii Moldova de GRECO <http://www.procuratura.md/md/com/1211/1/6700/>, accesat pe data de 10 iulie 2016, ora 12:27

⁸ Studiul privind deficitul de locuri vacante în sistemul notarial http://www.cna.md/sites/default/files/studiu_notari.pdf, accesat pe data de 28 septembrie 2016, ora 14:35

Subacțiuni 2016: Publicarea anunțului privind intenția de achiziționare a aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat, Identificarea operatorului economic ce dispune de echipamentul necesar, Procurarea echipamentului (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

În cadrul raportului anual din 2015, acțiunea a fost calificată ca parțial realizată, fiind menționat totuși că în același an, CSM i s-a alocat o sumă de 135 mii de lei, pentru realizarea acestei acțiuni. Cu toate acestea, aparatele poligraf nu au fost achiziționate, iar în mai 2016, CSM a solicitat printr-o scrisoare oficială CNA suportul în vederea efectuării testelor poligraf candidaților la funcția de judecător, iar în iunie (15.06.2016), CNA confirmă deschiderea și acordul față de această solicitare. Astfel, în raportul intermediar din 2016, această acțiune a fost calificată ca fiind realizată, chiar dacă aceasta a fost calificată ca fiind parțial realizată încă din 2013.

Trebuie să menționăm faptul că, în conformitate cu legea privind testarea integrității profesionale, instituțiile responsabile sunt CNA și SIS.

Pct. 8 Organizarea cursurilor de instruire a personalului privind utilizarea aparatului poligraf de detecție a comportamentului simulat

Termen de realizare: Trimestrul IV 2013 – Trimestrul IV, 2014

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul IV (luna 12), 2016

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Subacțiuni 2016: Organizarea cursurilor de instruire (CSM)

Instituții responsabile: CSM, PG, CNA, MAI, MJ, SV, INJ, Academia "Ștefan cel Mare"

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

În perioada monitorizată nu au fost identificate informații cu privire la organizarea unor cursuri de instruire a personalului privind utilizarea aparatului poligraf, mai mult decât atât, a fost menționat de către reprezentanții CNA lipsa resurselor umane specializate în acest domeniu, precum și migrarea specialiștilor existenți în alte domenii.

Acțiunea 4.2.1. Uniformizarea și detalierea standardelor etice pentru toți actorii din sectorul justiției

Pct. 1. Modificarea sau după caz, elaborarea codului de etică profesională pentru toți reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2013

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul III (luna a 7-a), 2016

Indicatori: Coduri de etică modificate/elaborate și aprobate/Ordine, Decizii, Hotărâri privind aprobarea amendamentelor sau a noilor coduri de etică (MJ)

Subacțiuni 2016: Modificarea și aprobarea codurilor de etică ale tuturor reprezentanților sectorului justiției (organele de administrare ale reprezentanților sectorului justiției)

Instituții responsabile: MJ, CNA, CSM, PG, MAI, Cancelaria de Stat, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

La data de 1 iulie 2016, Uniunea Avocaților din Republica Moldova a adoptat modificările la codul deontologic în cadrul Congresului Avocaților⁹, în urma unei serii de consultări publice demarate încă din februarie 2016.

În ceea ce privește codul deontologic al notarilor¹⁰, trebuie să menționăm faptul că nu există încă un cod deontologic, iar conform raportului intermediar din 2016, aceasta va fi elaborat până la crearea Camerei notariale și aprobat în cadrul primului Congres al acestuia.

⁹ Codul deontologic al Avocaților <http://uam.md/index.php?pag=page&id=898&l=ro>, accesat pe data de 10 august 2016, ora 13:27

Iar, implementarea codului de etică și conduită profesională al judecătorilor, urmează să fie realizată după elaborarea regulamentului de implementare a codului.

Pct. 2. Elaborarea unor îndrumări detaliate privind aplicarea codurilor de etică profesională

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2014

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): Trimestrul I - IV (lunile 1-11), 2016

Indicatori: Îndrumările privind aplicarea codurilor de etică profesională, elaborate și distribuite

Instituții responsabile: MJ, CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada de monitorizare*

Cât privește, punerea în aplicare a codului de etică și conduită profesională al judecătorilor, adoptat pe 11 septembrie 2015, trebuie să menționăm faptul că, în octombrie 2016, a fost creat un grup de lucru în vederea elaborării unui regulament ce să asigure implementarea eficientă a normelor etice. Astfel, pe data de 15 septembrie 2016¹¹, a fost data limită pentru transmiterea propunerilor de către judecători, jurnaliști, formatori de opinie, membrii organizațiilor neguvernamentale ce activează în domeniul justiției, chiar dacă acest lucru se întâmplă la o distanță de un an de zile de la data aprobării codului de etică.

De asemenea, nici în cazul profesiei de avocat nu au fost încă realizate îndrumările privind codul de conduită, însă asupra acestuia se lucrează.

Alte informații cu privire la elaborarea unor îndrumări privind aplicarea codurilor de etică profesională nu au fost identificate în perioada monitorizată.

Acțiunea 4.2.3. Îmbunătățirea mecanismelor de respectare a eticii profesionale și sporirea capacităților organelor responsabile de etica profesională

Pct. 1 Modificarea sau, după caz, elaborarea cadrului normativ necesar pentru activitatea organelor abilitate cu investigarea abaterilor de la etica profesională

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2013

Termen de realizare (PV, 30 iunie 2016): neprevăzut

Indicatori: Proiecte de acte normative elaborate și remise spre examinare Guvernului

Instituții responsabile: MJ, CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: *nerealizată în perioada monitorizată*

În perioada monitorizată, doar în cazul PG au fost constatate modificări ale cadrului normativ care a vizat și mecanismele de respectare a eticii profesionale, odată cu intrarea în vigoare a noii Legi a Procuraturii.

II.3. ACȚIUNI CALIFICATE CA IRELEVANTE SAU DESUETE

Pe parcursul implementării strategiei, 4 acțiuni au fost calificate drept irelevante, sau au fost calificate desuete, inclusiv în 2015. Aceste măsuri fac ca acțiunile prevăzute pentru pilonul IV, în special, dar și cele prevăzute pentru întreaga Strategie de Reformare, în general, să supună discuției modalitatea de dezvoltare a strategiei, precum și de negociere a acesteia, în joc fiind pusă credibilitatea celei din urmă. Iar, acest lucru este susținut și de faptul că două din cele cinci acțiuni, după ce au fost calificate drept irelevante în raportul din anul 2013, ulterior acestea au fost raportate ca parțial realizate.

În perioada de monitorizare, conform Procesului Verbal al Grupului de lucru, din 19 aprilie 2016, acțiunea 4.1.4, pct. 4, pentru anul prima jumătate a anului 2016, a fost calificată ca restanță, însă în cadrul ședinței nr. 2, nu a fost prevăzută nicio activitate pentru realizarea acesteia. Astfel, în iunie 2015, conform raportului anual din 2015, un proiect de lege de modificare a unor acte normative, în baza

¹⁰ Informația oficială cu privire la codul deontologic al notarilor
<http://notariat-moldova.md/ro/notariat/codul-deontologic-notarilor/>,
accesat pe data de 12 septembrie 2016, ora 14:24

¹¹ Comunicat de presă cu privire la activitatea Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor
<http://csm.md/noutati/2289-comunicat-de-presa-cu-privire-la-activitatea-comisiei-de-etica-si-conduita-profesionala-a-judecatorilor.html>, accesat la data de 15 septembrie 2016, ora 12:13

Studiului privind marja de discreție a actorilor sectorului justiției în Codurile de procedură penală și civilă, precum și în Codul contravențional, a fost remis spre coordonare autorităților interesante și instanțelor de judecată.

Cu toate acestea, în perioada monitorizată 1 ianuarie – 31 mai, această acțiune a fost calificată ca nerealizată. Iar, în perioada 1 iunie – 30 noiembrie, s-a constatat că, MJ a promovat un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ce a fost adoptat de Parlament cu nr. 122, pe data de 3 iunie 2016. În același timp, grupurile create de CSM în 2015, în cadrul programului ARTECO, prin consultări publice, au elaborat mai multe proiecte de modificare și completare a actelor legislative, urmând ca acestea să fie remise MJ în vederea demarării procedurii de aprobare a modificărilor. Acțiunea este calificată în continuare ca o acțiune scadentă.

Acțiunea 4.1.5., pct. 2 a fost calificată ca desuetă încă în anul 2014, raportul anual din 2014 și 2015 reprezentând anumite clarificări în acest sens.

Pe de altă parte, acțiunea **4.3.2, pct. 2**, a fost calificată ca desuetă încă în anul 2013, întrucât a fost instituită obligativitatea testării la poligraf a candidaților la funcțiile de judecător, procuror și ofițer de urmărire penală, prin Legea nr. 326 din 23.12.2013.

Acțiunea 4.3.4. pct. 1, a fost calificată ca desuetă în 2013, raportată ca realizată în 2014, iar în 2015 aceasta a fost catalogată ca desuetă. Conform ultimului raport anual, 2015, acțiunea a fost calificată ca desuetă, întrucât hotărârile judecătorești sunt publicate pe paginile web ale instanțelor de judecată, în termen de 30 de zile. În același timp, pe pagina web a CSM a fost creată o rubrică unde sunt publicate hotărârile de condamnare a judecătorilor pentru acte de corupție, practică neutilizată și în cazul instanțelor judecătorești. Argumentare de altfel, regăsită și în raportul anual din 2014, unde acțiunea apare ca realizată.

Acțiune	Perioada de implementare	Raportul anual 2013	Raportul anual 2014	Raportul anual 2015
Acțiunea 4.1.4. pct. 4 Perfecționarea cadrului legislativ în vederea precizării marjei de discreție a reprezentanților sectorului justiției și elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ relevant	Trimestrul I-IV, 2013	Irelevantă	Parțial realizată	Parțial realizată
Acțiunea 4.1.5. pct. 2 Elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ în vederea stabilirii modului și a procedurii de aplicare a instrumentelor de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional	Trimestrul I-IV, 2013	Irelevantă	Desuetă	Desuetă
Acțiunea 4.3.2. pct. 2 Elaborarea cadrului normativ privind procedura de testare benevolă cu aparatul poligraf a reprezentanților sectorului justiției	Trimestrul I-II, 2013	Desuetă	Desuetă	Desuetă
Acțiunea 4.3.4. pct. 1 Efectuarea unui studiu privind oportunitatea modificării cadrului normativ care vizează publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție	Trimestrul III-VI, 2012	Desuetă	Realizată	Desuetă

III. TRANSPARENTA ACȚIUNILOR STRATEGICE ÎN MEDIA

Societatea civilă și mass-media este implicată în mod constant în monitorizarea sectorului justiției, astfel reprezentanții acestor actori atenționează publicul, dar și decidenții, cu privire la insuccesele, abaterile și reușitele din sectorul justiției.

În acest mod, în perioada monitorizată, mass-media a atras atenția asupra pachetului de integritate aprobat în lectură finală pe 15 iunie 2016, care conform experților, legile ce reglementează veniturile și interesele personale conțin formulări ambigue și lasă loc de interpretări, existând astfel o imposibilitate a aplicării sancțiunilor direct de CNI/ANI¹². De asemenea, o parte dintre organizațiile neguvernamentale¹³ au cerut amânarea adoptării proiectului de lege până la publicarea pachetului de legi cu privire la integritate, întrucât acest proiect de lege ar menționa reglementările deja existente, nefiind clar cum va contribui acesta la realizarea scopului stabilit. În același timp, mass-media a atras atenția asupra faptului că în iunie 2016, CNI a refuzat Centrului de Investigații Jurnalistice să prezinte declarațiile cu privire la venituri și proprietate pentru 2016 ale unor demnitari¹⁴, precum și clasarea unor cauze privind proprietățile și averile unor demnitari publici, în cazul cărora jurnaliștii de investigație au adus în atenția publică dovezi contrare cu privire la averile acestora¹⁵.

În ceea ce privește acțiunea 4.1.5., pct. 5, trebuie să menționăm că cei mai activi actori implicați în aplicarea SRSJ care au informat publicul au fost CNA, MAI, PG și CSM. Cu toate acestea, chiar dacă CNA a publicat toate sentințele pentru anul 2015, nu au fost publicate și cele pentru anul 2016, iar în ceea ce privește PG, pe site-ul instituției au fost plasate hotărârile cu privire la deciziile Colegiului Disciplinar față de abaterile etice și deontologice, care nu au fost mediatizate. În același timp, atenția mass-media a fost focalizată pe diverse cazuri în care persoane cu funcția de avocat au fost condamnate pentru acte de corupție (4500 de euro)¹⁶, sau cazul unui procuror plasat la arest la domiciliu¹⁷ pentru o presupusă luare de mită (12000 de euro), reporterii de investigație atenționând asupra faptului că declarațiile de avere ale acestuia nu au inclus în ultimii ani imobile sau mașini în proprietate.

În atenția mass-media a fost și noua Lege a Procuraturii, precum și pachetul de legi privind reforma CNI. Astfel, presa a menționat despre faptul că una dintre provocările implementării Legii Procuraturii rămâne modificarea Constituției, în vederea numirii noului procuror general de către președintele țării, la propunerea CSP¹⁸. Trebuie să menționăm și faptul că, peste 30 de organizații ale societății civile au solicitat printr-un apel public, din 4 noiembrie 2016, modificarea urgentă a Constituției cu privire la

¹² Mariana Colun, "Legea strâmbă a transformat Comisia Națională de Integritate într-o structură ineficientă" <http://anticoruptie.md/ro/stiri/legea-stramba-a-transformat-comisia-nationala-de-integritate-intr-o-structura-ineficienta>, accesat pe data de 30 iunie 2016, ora 12:36

¹³ Apelul Societății Civile prin care se solicită Parlamentului amânarea adoptării proiectului de lege a integrității (proiect nr. 267) <http://www.transparency.md/en/news/27-declarations/299-societatea-civila-solicita-parlamentului-amanarea-adoptarii-proiectului-de-lege-a-integritatii-proiect-nr-267>, accesat pe data de 30 iunie 2016, ora 11:23

¹⁴ Mariana Colun "CNI refuză să prezinte declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale demnitarilor pentru 2015" <http://anticoruptie.md/ro/stiri/cni-refuza-sa-prezinte-declaratiile-cu-privire-la-venituri-si-proprietate-ale-demnitarilor-pentru-2015>, accesat pe data de 22 iunie 2016, ora 10:12

¹⁵ Ziarul de Gardă, "(VIDEO) CNI a decis clasarea cauzei privind averea deputatei Violeta Ivanov" <http://www.zdg.md/stiri/stiri-politice/cni-a-decis-clasarea-cauzei-privind-averea-deputatei-violeta-ivanov>, accesat pe data de 22 iulie 2016, ora 16:21

¹⁶ Anticorupție.md, "Doi avocați din Chișinău, condamnați pentru acte de corupție" <http://anticoruptie.md/ro/dosare-de-coruptie/doi-avocati-din-chisinau-condamnați-pentru-acte-de-coruptie>, accesat pe data de 14 iulie 2016, ora 12:23

¹⁷ Anticorupție.md, "Procurorul care ar fi luat mită de 12.000 de euro a scăpat de arest" <http://anticoruptie.md/ro/dosare-de-coruptie/procurorul-care-ar-fi-luat-mita-de-12000-de-euro-a-scapat-de-arest>, accesat pe data de 23 iunie 2016, ora 15:06

¹⁸ Anticorupție.md, "Reforme în vigoare//Ce schimbări aduc legile cu privire la Procuratură și Autoritatea Națională de Integritate" <http://anticoruptie.md/ro/stiri/reforme-in-vigoare-ce-schimbari-aduc-legile-cu-privire-la-procuratura-si-autoritatea-nationala-de-integritate>, accesat pe data de 5 august 2016, ora 12:04

alegerea Procurorului General¹⁹, încercând astfel să reamintească decidenților despre importanța acestei modificări, astfel încât noua lege să fie funcțională. Iar, pe 25 noiembrie 2016, proiectul de lege privind modificarea Constituției, nr. 188/3 mai 2016, a fost votat cu 84 de voturi. Cu toate acestea, numirea în funcție a noului Procuror General într-un timp scurt de la votul Parlamentului, a determinat apariția criticilor din partea Societății Civile²⁰.

Dacă conform acțiunii 4.2.5., pct. 2, societatea civilă trebuie să fie încurajată să monitorizeze activitatea reprezentanților sectorului justiției, atunci conform Hotărârii CSM nr. 633/26 din 29 septembrie 2016, această activitate a fost îngreunată, prin modificarea regulamentului privind accesul în sediile instanțelor judecătorești, și anume permisiunea de a avea acces în sediul instanțelor se va realiza doar în baza unei cereri scrise, aprobate de către președintele instanței și depusă cu cel puțin 24 de ore înainte de realizarea vizitei. Reprezentanții mass-media au criticat acest regulament²¹, în ciuda faptului că la sfârșitul lunii iulie, CSM a lansat ghidul de bune practici dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova și mass-media, care însă nu poate fi găsit pe pagina web a CSM.

De asemenea, mass-media a atras atenția publicului asupra cazurilor în care jurnaliștii nu au avut acces în sala de ședințe, încă în luna iunie a anului curent²², unii dintre reprezentanții mass-media fiind agresați de către polițiști²³, Ion Guzun, consilier juridic în cadrul CRJM, a menționat: „Faptul că CSM are anumite ședințe sau părți din ședințe care sunt închise, CRJM, dar și alte ONG-uri, au contestat aceste practici care nu sunt argumentate”.

Un alt subiect care a ajuns în atenția mass-media, dar și a societății în general, a fost declarația Ministrului Justiției, Vladimir Cebotari, prin care acesta afirma faptul că CNI/ANI nu se va mai putea autosesiza din presa scrisă întrucât aceasta nu mai reprezintă o sursă veridică²⁴, aceasta în contextul în care conform directorului CIJ, Cornelia Cozonac, o treime din cazurile examinate de CNI au fost sesizate din presă²⁵, iar experta Nadejda Hriptievșchi, CRJM²⁶, afirmă că conform noii legi ANI se pot iniția controale din oficiu în baza unor informații publice, cum ar fi postările de pe rețelele de socializare, rapoartele organizațiilor non-guvernamentale, etc.

¹⁹ CRJM, Apelul Societății Civile cu privire la urgentarea modificării Constituției cu privire la alegerea Procurorului General

<http://crjm.org/modificarea-urgenta-a-constitutiei-cu-privire-la-alegerea-procurorului-general/>, accesat pe data de 4 noiembrie 2016 ora 18:07

²⁰ Apelul Societății Civile privind numirea Procurorului General, „Societatea Civilă dezaproabă felul în care Eduard Harunjen a fost investit în funcția de procuror general”, <http://crjm.org/societatea-civila-dezaproba-felul-in-care-eduard-harunjen-a-fost-investit-in-functia-de-procuror-general/>, accesat pe data de 9 decembrie 2016, ora 16:00

²¹ Anastasia Nani, „Regulament // Măsuri restrictive impuse de CSM: jurnaliștii care vor să participe la ședințe publice de judecată vor trebui să ceară permisiune în scris, cu 24 de ore înainte” <http://anticoruptie.md/ro/stiri/regulament-masuri-restrictive-impuse-de-csm-jurnalistii-care-vor-dori-sa-participe-la-sedinte-publice-de-judecata-vor-trebuie-sa-ceara-permisiunea-cu-24-de-ore-inainte>, accesat pe data de 25 octombrie 2016, ora 12:24

²² Ziarul de Gardă, „(VIDEO) Unii jurnaliști nu sunt lăsați să intre la ședința CSM” <http://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/video-unii-jurnalisti-nu-sunt-lasati-sa-intre-la-sedința-csm>, accesat pe data de 9 iunie 2016, ora 13:43

²³ Ziarul de Gardă, „(VIDEO) Jurnalist agresat la judecătorie de către polițiști. Nu vroia să stea pe scaun” <http://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/jurnalist-agresat-la-judecatorie-de-catre-politisti>, accesat pe data de 10 iunie 2016, ora 18:23

²⁴ Natalia Enache, „(VIDEO) Ministrul Justiției: Presa nu mai este o sursă de informare veridică, de aceea Autoritatea Națională de Integritate nu se va putea sesiza din presă” <http://www.moldovacurata.md//news/view/video-ministrul-justitiei-presa-nu-mai-este-o-sursa-de-informare-veridica-de-aceea-autoritatea-nationala-de-integritate-nu-se-va-mai-putea-sesiza-din-presa>, accesat pe data de 10 septembrie 2016, ora 11:32

²⁵ Natalia Costaș, „Societatea Civilă cere demisia Ministrului Justiției” <http://www.report.md/justitie/Moldova-se-indreapta-spre-dictatura-227>, accesat pe data de 20 august 2016, ora 12:54

²⁶ Natalia Enache, „Expertii: Ministrul Justiției a înțeles greșit legea, ANI se va putea autosesiza din presă” <http://www.moldovacurata.md//news/view/experti-ministrul-justitiei-a-inteles-gresit-legea-ani-se-va-putea-autosesiza-din-presa>, accesat pe data de 10 septembrie 2016, ora 18:03

CONCLUZII

În urma monitorizării, s-a constatat un progres în ceea ce privește modificarea cadrului legislativ, prin noua Lege a Integrității și Legea Procuraturii, intrate în vigoare pe data de 1 august 2016, precum și elaborarea unui nou proiect de lege cu privire la asigurarea securității avertizorilor de integritate de CNA.

De asemenea, procesul de informare publică prin intermediul paginilor web oficiale devine unul tot mai bun, chiar dacă cel de transparentizare necesită o mai mare atenție și implicare din partea actorilor.

Trebuie să menționăm faptul că aprobarea pachetului de legi privind integritatea, ce a inclus și reformarea CNI, a fost urmată de propunerile de modificare a pachetului de legi privind integritatea (Legea nr. 132, nr. 133 și nr. 134) propuse de către reprezentanții ANI. Acest fapt, ne determină să considerăm procesul de consultare interinstituțională neeficient sau grabnic, ceea ce a provocat apariția reprezentanților instituției direct vizate de pachetul de legi (ANI). În același timp, nu au fost înregistrate progrese la capitolul implementarea legii cu privire la testarea integrității.

Cât privește, noua Lege a Procuraturii, un pas important în aplicarea acesteia a fost modificarea Constituției, în cadrul ședinței Parlamentului din 25 noiembrie 2016, prin proiectul de lege nr. 188 din 3 mai 2016, ce a vizat modificarea articolelor 124, 125 și 125 prim. Această modificare a fost votată cu 84 de voturi în prima și a doua lectură. Urmare a acestei modificări, noul Procuror General a fost numit prin decret prezidențial de către Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, la mai puțin de 24 de ore de la transmiterea documentelor de CSP (7 decembrie 2016), ceea ce a determinat apariția unor suspiciuni în societate cu privire la corectitudinea și transparența procesului de selecție și verificare a candidatului.

Ațiunea ce vizează dezvoltarea unui mecanism privind încurajarea testării benevole la poligraf, rămâne a fi o acțiune nerealizată, ca și în perioada monitorizată 1 ianuarie – 31 mai 2016. Mai mult decât atât, deși această acțiune a fost votată în cadrul grupului ca fiind realizată (a se vedea raportul intermediar, pilonul IV), totuși trebuie să menționăm faptul că CSM nu a achiziționat aparatul poligraf, deși i-au fost alocate resurse financiare încă în 2015.

De asemenea, lipsa resurselor umane specializate pentru poziția de poligrafolog continuă să fie o problemă, întrucât în prezent numărul acestora este de 2. Cu toate acestea, așa cum menționăm și în prima jumătate a anului 2016, atât testarea integrității, cât testarea la aparatul de detecție a comportamentului simulat, ar putea reprezenta o acțiune comună în vederea prevenirii comportamentului corupt.

O atenție deosebită ar trebui să fie acordată și instituției avertizorilor în general, și nu doar avertizorului de integritate în special. De altfel, așa cum a fost menționat anterior, instituția avertizorilor nu a fost încă dezvoltată astfel încât aceasta să devină viabilă în procesul de contracarare a corupției în sectorul justiției.

În ceea ce privește, monitorizarea procesului de implementare a reformelor în sistemul judecătoresc, trebuie să menționăm existența mai multor aspecte, care odată remediate ar putea îmbunătăți acest proces, în general, dar și cel de monitorizare în special, și anume:

- strategia de reformare include acțiuni ce pot fi comasate, astfel încât efortul și resursele financiare și/sau umane pentru implementarea acțiunilor de implementare să nu fie dublate;
- timpul acordat pentru realizarea unor acțiuni este prea mare, ceea ce poate duce la tergiversarea altor acțiuni conexe;
- indicatorii de realizare a acțiunilor incluși în strategie sunt de cele mai multe ori vagi, ceea ce creează confuzii în cadrul grupului de lucru, precum și actorilor implicați în implementarea SRSJ, determinând astfel scăderea calității acțiunilor și rezultatelor lor;

- lipsește o strategie comună de comunicare externă care să fie aplicată de către toți actorii în vederea asigurării unei mai mari vizibilități acțiunilor realizate, precum și creșterea nivelului de transparență;
- lipsește o comunicare eficientă între actorii implicați în procesul de implementare a SRSJ, astfel în cadrul ședințelor grupului de lucru de cele mai multe ori participă doar câțiva actori din totalul celor implicați sau reprezentanți ai instituției implicate, care nu este responsabilă de aplicarea SRSJ;
- nu sunt elaborate rapoarte semestriale care să faciliteze procesul de monitorizare, iar informațiile cu privire la activitățile grupului sunt publicate cu întârziere pe pagina web oficială.

De asemenea, în perioada monitorizată s-a constatat că din 18 acțiuni cu termen de realizare în 2016, 13 acțiuni au fost calificate ca nerealizate și 5 ca acțiuni realizate. Iar, din 9 acțiuni scadente, o acțiune a fost calificată ca fiind realizată (acțiunea 4.1.1. p. 1). Iar, în timp ce la începutul anului 2016, din totalul de 56 de acțiuni, în cadrul Pilonului IV, s-au înregistrat 26 de acțiuni realizate, 9 acțiuni restante, 3 acțiuni desuete și 18 acțiuni în termen de realizare (anul 2016). Mai mult, după ședința din 19 aprilie 2016, grupul de lucru s-a întrunit pe 30 iunie 2016 pentru a discuta procesul de implementare a planului de acțiuni, perioadă în care ar fi fost bine să fie discutat raportul intermediar. Cu toate acestea, acesta a fost discutat abia în ședința din 7 septembrie 2016, proces ce a fost îngreunat de transmiterea informațiilor către secretariatul Grupului de lucru în timp util.

RECOMANDĂRI

Acțiunea 4.1.4., pct. 6

Aplicarea legii în conformitate cu noile modificări (pachetul de legi privind integritatea), dar și reluarea procesului de monitorizare a implementării prevederilor prin crearea unui grup intersectorial de monitorizare a implementării prevederilor legale (CNA și MJ).

Acțiunea 4.1.5., pct. 5 și pct. 9

1. Crearea unui compartiment web separat pentru informațiile despre prevenirea actelor de corupție în rândul angajaților din sistemul judiciar, reținerile acestora, situația dosarelor deschise și deciziile finale ale instanțelor de judecată sau a unui compartiment ce vizează toate acțiunile privind implementarea reformelor în sistemului justiției
2. Organizarea conferințelor de presă, cu retransmitere online (newsletter, canal youtube etc.), în vederea informării reprezentanților instituțiilor media, precum și a publicului larg, despre deciziile judecătorești definitive cu privire la acte de corupție ale reprezentanților sistemului judecătoresc.
3. Revenirea cu știri sau comunicate de presă cu privire la dosarele deja soluționate, dar despre care societatea a fost informată anterior.
4. Realocarea resurselor financiare neutilizate pentru implementarea reformei în sistemul judecătoresc, inclusiv pentru achiziționarea aparatului poligrafic de CSM pentru viitoarea strategie de reformare a sistemului.
5. Identificarea resurselor umane și pregătirea profesională a celor interesați de specializarea în domeniul testării poligrafice, inclusiv prin introducerea unui modul de cursuri practice în cadrul INJ sau a Academiei "Ștefan cel Mare" odată cu achiziționarea unui aparat poligraf și de testare a integrității.

Acțiunea 4.2.1. pct.2

Elaborarea îndrumărilor privind aplicarea codurilor de etică profesională împreună cu elaborarea codului de etică propriu-zis, astfel încât în momentul intrării codului în vigoare, actorii vizați să înțeleagă toate noțiunile, evitând încălcarea acestuia.

Acțiunea 4.2.2. pct. 2

Organizarea periodică a unor cursuri de instruire a angajaților din sectorul judiciar, în funcție de noile modificări din codul etic și de conduită, precum și în funcție de încălcările înregistrate.

Acțiunea 4.2.3. pct. 2

Stabilirea clară a unui sistem gradual al abaterilor și stabilirea acțiunilor de penalizare în conformitate cu cele dintâi, fiind specificat în mod clar corelarea dintre acestea.

Acțiunea 4.2.4. pct. 1, pct. 2 și pct. 3

1. Elaborarea și dezvoltarea unui concept unic și comun de promovare a eticii profesionale și de sensibilizare a opiniei publice, care să fie aplicat în comun de către toți actorii implicați în implementarea SRSJ.
2. Promovarea mecanismelor existente de sesizare a abaterilor de la etica profesională publicului larg atât prin intermediul paginii web, cât și prin intermediul instituțiilor media, campaniilor locale și naționale, liniilor telefonice, aplicațiilor online, etc.
3. Organizarea unor cursuri online, dar și offline pentru elevi, liceeni și studenți, în special cei de la specializări de profil cu privire la etica profesională și mecanisme de sesizare a abaterilor de la aceasta.

Acțiunea 4.2.5, pct. 2

1. Stabilirea unei persoane de contact, responsabile de procesul grupului de lucru și de realizarea rapoartelor lunare, facilitând astfel procesul de monitorizare a activității reprezentanților sectorului justiției.
2. Elaborarea rapoartelor lunare și publicarea acestora pe pagina web a MJ în termen de cel mult 5 zile de la încheierea lunii calendaristice.
3. Facilitarea accesului reprezentanților societății civile și mass-media la ședințele publice ale instanțelor de judecată prin stabilirea unor acorduri de colaborare, crearea unor baze de date, etc., inclusiv prin asigurarea unui spațiu suficient de încăpător pentru participarea unui număr mai mare de reprezentanți ai mass-media.

Acțiunea 4.3.1. pct. 2

1. Frecvența cursurilor de instruire cu privire la combaterea corupției trebuie să fie organizate direct proporțional cu rezultatele testării integrității, a datelor BOP, precum și a numărului abaterilor reprezentanților sectorului justiției.
2. Instituirea și organizarea unui curs anticorupție online care să poată fi urmat și/sau predat la cererea individuală a reprezentanților sectorului judiciar.

Acțiunea 4.3.2., pct. 3

1. Testarea cu poligraful ar fi bine să fie coordonată împreună cu acțiunea de testare a integrității, astfel încât procesul de prevenire a corupției să fie mult mai eficient și să asigure menținerea comportamentului integru.
2. În procesul de elaborare a mecanismului de susținere a utilizării benevole a poligrafului să se țină cont de elaborarea conceptului de comunicare, astfel încât acesta să fie parte a strategiei comune de comunicare a actorilor.

Acțiunea 4.3.3. pct. 3

Promovarea, în colaborarea cu societatea civilă, instituțiile media, etc. a rolului Instituției avertizorilor, precum și stabilirea unor mecanisme clare de asigurare a securității avertizorilor, astfel promovând implicarea cetățenilor în calitate de avertizori.

Acțiunea 4.3.4. pct. 2 și pct. 3

Crearea unui compartiment separat pe pagina web a instanțelor de judecată pentru hotărârile judecătorești definitive privind condamnarea reprezentanților sectorului judecătoresc.

ABREVIERI

SRSJ – Strategia de Reformare a Sistemului Judecătoresc
CNA – Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova
CNI/ANI – Comisia Națională de Integritate / Autoritatea Națională de Integritate
CSM – Consiliul Superior al Magistraturii
MAI – Ministerul Afacerilor Interne
SPIA – Serviciul Protecție Internă și Anticorupție (pe lângă MAI)
IGP – Inspectoratul General de Poliție
INP – Inspectoratul Național de Patrulare
DIP – Departamentul Instituțiilor Penitenciare
PG – Procuratura Generală
CSP – Consiliul Superior al Procurorilor
CSJ – Curtea Supremă de Justiție
MJ – Ministerul Justiției
MMPSF – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei
SV – Serviciul Vamal
GL IV – Grupul de Lucru al Pilonului IV
INJ – Institutul Național al Justiției
HCSM – Hotărârea Consiliul Superior al Magistraturii
SIS – Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova
CRJM – Centrul de Resurse Juridice din Moldova
CIJ – Centrul pentru Jurnalism Independent
PNUD - Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UNCAC - Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției
GRECO – Grupul de State Împotriva Corupției
ARTECO – Sporirea Eficienței Responsabilității și Transparenței Instanțelor Judecătorești în Moldova

BIBLIOGRAFIE

1. Legea Integrității
2. Legea Procuraturii
3. Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor
4. Analiza strategică privind activitatea notarială, CNA, Chișinău, 2016
5. Raportul de evaluare a Republicii Moldova, GRECO, 2016

SURSE WEB:

- <http://cni.md>
- <http://mai.gov.md/>
- <http://csm.md/>
- <http://www.procuratura.md>
- <http://www.cna.md>
- <http://www.justice.gov.md/>
- <http://www.mfa.gov.md/>
- <http://uam.md>
- <http://notariat-moldova.md>
- <http://anticoruptie.md>
- <http://www.zdg.md>
- <http://crjm.org>
- <http://www.transparency.md>
- <http://www.moldovacurata.md>
- <http://www.report.md>